

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. 2. Deum habere certam, & infallibilem scientiam futurorum
contingentium conditionatorum ex Scriptura, prout à Patribus intellecta
est, ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

tiam Augustini dicit, *Consensum liberi arbitrij esse ex motione Patris celestis sic trahentis illum, qualiter apium nouit.* Quæ notitia conditionata etiam est, ut constat; nec ab illo Auctore ponitur in præuio decreto Dei prædeterminante, nam illud sæpè negat, ut in lib. 5. videmus. Et ibidem paulo inferius ita exponit verba similia Chrysostomi, quem constat etiam apud Adversarios illa decreta prædeterminantia ad extra liberum arbitrium non posuisse. Eodem modo hac sententia vitur Ruard. art. 7. ut latius in lib. 5. videmus, ne sapius eiusdem Authoris verba repetamus. Et eadem ratione possunt pro hac sententia allegari omnes catholici Doctores, qui putant omnem antecedentem necessitatem factam voluntati, repugnare libertati eius, & nihilominus saluant gratuitam Dei electionem, & prædestinationem, & gratiæ, ac vocationis efficaciam; hæc enim sine hac præuia scientia conditionata subsistere non possunt, ut contra nos argumentando, aduersarij fatentur. Sic autem maxime potest allegari Vualdens. in Doctrinal. fidei cap. 23. & 25. ubi inter alia multa habet hæc notanda verba. *Certe ille, qui facit concordiam in sublimibus, non faceret illam concordiam inter necessitatem, quam Augustinus appellat extrinsecam, & Anselmus præcedentem, & liberum arbitrium.* Eodem modo potest referri Rosenf. art. 32. §. Nemo sane, & sequentibus.

10. *Antiqui Theologi, qui pro hac sententia allegari possunt.*

Ex antiquis Theologis omisso pro nunc D. Thomas, cuius mentem in speciali capite inuestigabimus, allegari in primis possunt omnes, qui negant Deum cognoscere futura libera in efficaci proposito sue voluntatis, ut sunt Marfilus in 1. q. 4. Ocham. dist. 38. q. 1. & ibi Gabr. q. 1. art. 2. & præsertim Gregor. qu. 2. art. 2. ubi contra Scotum dicit, tolli libertatem, si futura contingentia cognoscuntur à Deo, ut determinatè vera in suo decreto. Et addit, in omni signo, quo cogitur propositio de futuro ante decretum, esse determinatè veram, vel falsam. Ex quo principio euidenter sequitur idem sensisse de illis futuris conditionatis, ut representatis in intellectu diuino per scientiam simplicis intelligentiæ ante omne decretum liberum. In quo fundamentum contrariæ sententiæ euerit, ut constat. Illa autem sententia inter antiquos Theologos valde communis est, ut infra lib. 5. ostendemus, referendo illos, qui negant, dari causis secundis auxilium præuium prædeterminans illas, & simultaneum non putant dari ex absoluta efficaci voluntate antecedente, sed vel ex concomitante, vel ex voluntate includente aliquam conditionem. Fauent etiam huic opinioni, qui dicunt aliquam præscientiam ad prædestinationem supponi, ut Agidius in 1. d. 40. qu. 2. art. 2. Id enim non videtur posse intelligi, nisi de hac præscientia conditionata: nam absoluta vel sequitur prædestinationem, vel est ipsa prædestinatio. Et hoc modo merito potest pro hac sententia allegari Ioannes Arboreus tom. 1. Theosoph. lib. 4. cap. 11. ubi exponens vocationem, quæ ab Augustino vocatur secundum propositum, dicit, *Hoc propositum ad præscientiam, & prædestinationem Dei pertinet, nec prædestinatur aliquem, nisi quem præsciuit crediturum, & sequitur esse vocationem.* Hæc enim præscientia, cum ponatur antecedere vocationem, & propositum eius, non potest esse, nisi conditionata. Denique fauent huic sententiæ, qui dicunt effectum contingentem posse certo cognosci ab eo, qui omnes causas comprehendit, & omnia, quæ possunt illas impedire, vel non impedire: nam in hoc eadem est ratio de effectibus futuris in tempore, & de futuris possibiliter, ut est manifestum; tenet autem id Argem. in 1. d. 40. art. 3. ad 6. contra 1. concl. & alij, ut infra attingemus.

11. *Secunda sententia longe primâ superat auctoritate.*

Hæc ergo sententia auctoritate Theologorum non solum recentiorum, sed etiam antiquorum Scholasticorum longè contrariam superat, dummodo contra illam non stent D. Thomas, quod nunc supponimus, & infra ostendemus. Quapropter nullus potest illam nouam vocare, nisi qui vel antiquos non lege-

rit, aut de nominibus voluerit potius disputare, quam de rebus. Fundamentum autem huius sententiæ primario nititur in auctoritate Scripturæ, & Patrum: quia vero auctores vtriusque partis illos in suum fauorem allegant, paulatim singula expendere necesse est, postea vero vim rationum expendemus. Quia vero auctores prioris sententiæ diuisi sunt, nam, ut dixi, multi eorum simpliciter negant talem scientiam certam, alij vero illam admittunt, limitant tamen illam ad modum habendi illam post decretum liberum, & in illo; ideo prius stabiliemus veritatem, & certitudinem talis scientiæ, nihil enim supponere volumus, ne aliqua ex parte rem infectam relinquamus. Postea vero ostendemus modum illum talis præscientiæ in proposito non solum esse alienum à Scriptura, & Patribus, & sine fundamento excogitatum, sed etiam absolute impossibilem.

CAPVT II.

Deum habere certam, & infallibilem scientiam futurorum contingentium conditionatorum ex Scriptura, prout à Patribus intellecta est, ostenditur.

Nihil ferè possum in hoc capite addere his, quæ de 1. Neodem argumento in lib. 2. de scient. Dei dixi, Probatur nec tamen omnia repetam, sed duo, vel tria testimonia selectoria, quamuis vulgaria accuratius ponderabo. Primum est illud Matth. 11. & Luc. 10. *Va tibi coram, va tibi Bethsaida, quia sim Tyro, & Sidone factæ es sent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere penitentiam egissent.* In his enim verbis continetur quædam propositio de quodam futuro effectu sub conditione, qui nunquam de facto fuit, quia conditio illa impleta non est, & illa conditionalis propositio à Christo tanquam vera dicta est; fuit ergo certissima, & infallibiliter vera: ergo Christus, qui illam protulit, habuit scientiam certam, & infallibilem illius contingentis futuri sub conditione: ergo multo magis illam habet Deus. Et qua ratione vnum cognoscit, cognoscit omnia similia, quia eadem est de omnibus ratio.

Dux sunt euaciones. Prima est, illum Christi sermonem non esse intelligendum tanquam propheti-
cum, & ex certa scientia profectum, sed altero è duobus modis. Primo, ut non sit propria locutio assertiua, sed tantum figurata ad exaggerandum delictum Iudæorum, iuxta quendam vulgarem modum loquendi, quo solent homines exaggerare factum aliquod per comparisonem ad aliud minus proportionatum. Ut ad exaggerandam ingratitudinem amici dicere solemus, si extraneo, vel inimico id fecissem, magis gratus fuisset: & ad reprehendendum fidelis delictum, Paganus hoc non fecisset, sicut dixit Paulus 1. Corint. 5. *Inuenitur inter vos fornicatio, talisque fornicatio, qualis nec inter gentes.* Ita ergo dici potest in presenti. Quia non est nouum in Scriptura accommodare interdum sermonem ad vulgarem modum loquendi hominum, ut latè Riber. Amos. 2. num. 19. Cantapretensis. lib. 9. Hypothipof. regul. 2. Et hic locus videtur aptissimus, cum Euangelista dicat, ita fuisse loquutum ad exprobandum Iudæis. Et hanc expositionem inter alias ponit Iansenius in Concor. cap. 47. non approbat tamen illam, nec in ea figit pedem, sed ut tolerabilem permittit. Neque negat, quin possint illa verba secundum veram, & propriam præscientiam intelligi, imò refert illam ut expositionem Augustini, eamque laudat, & defendit. Caluinus autem negauit constanter Christum loquutum fuisse ex præscientia, sed ad communem humanam mentis captam (ait) sermonem suum accommodauit.

Alius modus exponendi est, ut licet Christus asserendo, & afirmando id dixerit, non tamen ut certum, sponso.

nam, & infallibile, sed quantum ex dispositione talium hominum coniectari poterat. Quam expositionem indicauit etiam Caluin. relatus ad Stapletonio ibi dicens, Non disputat Christus, quid præsiceret Deus, sed quid facturi fuerint alteri, quatenus ex re ipsa percipi poterat. Vnde Hilarius ibi canon. 11. quali per paraphrasin dicens. Forte illi credendi fuisset affectus si talium virtutum contemplatio contrigisset. Nam dicens, Forte, indicat non fuisse prophetiam infallibilem reuelationem ex præscentia. Quae particula paulo post additur ab ipso Euangelista Matthæo in simili exprobratione, comparatione Sodomorum facta, & in Græco eadem particula reperitur. Addantque aliqui Christum non dixisse omnes Tyrios, & Sidonios fuisse poenitentiam aduersos, sed absolute ciuitates illas, totum à parte nominans, quia plures essent credituri. Quod cum confute tantum, & non de certis personis dixerit, certum esse poterat in causa, & in dispositione illorum populorum, quia non erant male affecti erga Christum. Denique hæc expositio sufficit ad exprobrationem, quam Christus intendebat, hoc enim solo titulo eos exprobrare voluit, quod essent magis indisciplinati ad credendum, quam essent Tyrij, & ideo dixit, Tyrios, & Sidonios leuius esse puniendos, quam Iudeos, non certe, quia credituri essent, quia propter futura sub conditione tantum, nec augetur, nec minuitur poenitentia: ergo id dixit Christus, quia tunc Tyrij non erant tam male affecti, ergo in hoc tantum ponit vim exprobrationis, non in eo, quod infallibiliter crederent. Et hæc expositio placet maxime pluribus ex modernis defensoribus primæ opinionis secundum modo explicatæ. Et eam constantiter defendit contra Stapletonium Curiel ubi supra. 62. & sequentibus.

Hæc autem expositiones essent quidem tolerabiles, si essent necessariae, & si essent consentaneæ, vel non contrariæ traditioni Patrum, neutrum autem in eis inuenio, & ideo verba Christi simpliciter, vt assertiua, & vt infallibiliter vera, & vt ex præscentia prophetica accipienda iudico. Nam in primis quod nulla sit necessitas cofugiendi ad figuratas locutiones, id est, quod agimus, & in discursu probabitur, & id supponunt Patres locum interpretantes. Inter quos Augustinus de Bono perseuerant. cap. 9. Vbi arguens Semipelagianos dicentes, homines iudicari secundum opera præfita sub conditione tantum, & nunquam futura, sic inquit, Nec damnarentur Tyrii, & Sidonij, quamuis remissius quam illi ciuitates in quibus non credentibus à Domino Christo mirabilia sunt facta. quoniam si apud illos facta essent, in cinere & cilio poenitentiam egissent, siue sciebant eloquia veritatis, in quibus verbum Dominus Iesus aliis nobis mysterium prædestinationis ostendit. In quibus verbis euidenter docet Augustinus, primò illa verba Christi non fuisse vulgarem exaggerationem propter reprehensionem, sed fuisse eloquia veritatis, quæ non sunt nisi propria, & assertiua rerum verarum. Secundo docet, illa verba esse adeo certa, & infallibilia, vt si per poenitentiam sic præfita absolvendi essent peccatores Tyrij, & Sidonij proculdubio, nec remissius punirentur: iudicium autem Dei non fit per coniecturas, vel humanas præsumptiones, sed per certam, & infallibilem scientiam. Supponit ergo Augustinus talem fuisse illam scientiam, quam Christus habebat de tali poenitentia. Tertio inde colligit Augustinus prædestinationis mysterium, quod etiam non satis colligeretur, nisi præfentia illa esset certa. Vnde subiungit. Si enim queratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sunt, qui videntes illa non fuissent credituri, & apud eos facta non sunt, qui crederent si viderent quid responderemus? Vbi etiam pondero tam verum, & certum fuisse Augustino Tyrios, & Sidonios credituros fuisse, si talia vidissent, quam fuit certum Iudeos audientes non credidisse. Denique postea expressioribus verbis id Augustinus testatur, illa tamen in caput sequens referuo, quia proprius est locus.

Hinc idem Augustinus in Enchirid. cap. 95. Tunc (id est in die iudicii) ait non latebit, cur apud quosdam non factæ sunt virtutes, quasi factæ fuissent, egissent illi homines poenitentiam, & factæ sunt apud alios, qui non fuerant credituri. Apertissime namque Dominus dicit, Vt tibi Corozaim, &c. Vbi verbum apertissime, attentissime considerandum est, explicat enim quanta ceteritudine id crediderit Augustinus. Nec aliter videtur sensisse Ambrosius, nam eadem verba exponens in Luc. 10. ait. Docet grauiori poenitentia obnoxios fore, qui Euangelium non sequendum, quam qui legem iudicauerint soluendam, eo quod Tyrii, & Sidonij, si tanta virtutum celestium vidissent miracula, non despectissent remedium poenitentiae. Vbi confidero Ambrosium abique vlla habitatione, vel formidine verbis Christi innixum dixisse, quod Tyrij, & Sidonij non despectissent poenitentiam, si illis æquæ, ac Iudeis prædicata fuisset. Ad idque, ideo Iudeos grauius fuisse puniendos, quam Tyrios, & Sidonios, quia grauius peccabant, non credendo, quam isti naturalem legem violando. Quam rationem habent etiam Hieronymus, Chrysostomus, & alij, omnes tamen indicant præfuisse Christum futuram poenitentiam Tyriorum. Maxime verò id declarat Anselmus, iuxta doctrinam Augustini, & ideo dicit. Quamuis illos præuidebat Deus habiles ad conuersionem, non fuisse iniusticiam illis talem vocationem negare, quia alijs erant peccatores, & gentiles, quibus statuerat non prædicari Euangelium, donec Iudeis esset oblatum, & ab eis repudiatum, & addit. Sed quare Deus negat gratiam, vtique abundantiorum libenter suscepturis, & gratia consensuris, non est nostrum scire: supponens profecto Tyrios, & Sidonios tales fuisse. Eodem ferè modo loquitur D. Thomas ibi allegans Augustinum, in dicto lib. de prædestinatione sanctorum eiusque doctrinam sequens. Item decerta, & infallibili præfentia exponit illum locum Remigius, quem sequitur ibi dem Abulensis q. 48. & in 51. dicit. Christus testatur hic, quod si Tyrij, & Sidonij fuisset Euangelium prædicatum, poenitentiam egissent. Et in 52. explicans particulam, forte, positam in posterioribus verbis de comparatione Sodomorum dicit cum Remigio, positam esse, vt indicaretur, quod licet Deus certo id præficeret, & non sub dubio, non imponit hominibus necessitatem.

His addere possumus similem locum apud Ezechiel. cap. 3. Non ad populum profundum sermonis, &c. Ezechiel. 6. &c. Regula audirent te. Vbi Hieronymus, & Theodoretus illa verba interpretantur esse prophetice dicta ex vera, & Scriptura recte interpretanda. probatur a opinio. infallibili præfentia Dei. Neque est, cur in eis singulis exaggerationem, aut figuratum, & vulgarem loquendi modum. Denique ad vtrumque locum potest accommodari regula Augustini de interpretatione Scripturæ, vt proprietates verborum, & rigorosa veritas seruetur, vbi vel auctoritas, vel necessitas non cogit aliter interpretari. Hæc enim regula non solum intelligenda est de singularum dictionum proprietate, sed multo magis de totius sententiæ proprietate, & non figurato sensu literali. Quod maxime locum habet vbi proprius, & rigorosus sensus magis deseruit intentioni loquentis, quam figuratus, vt in præfenti considerare licet in verbis Christi; nam licet, iuxta alios sensus improprios aliquis exprobratio possit subsistere, multo est maior, & efficacior, si intelligamus, Christum ex propria præfentia loqui, quia sic comparatio est ad confundendos, & conuincendos Iudeos aptior. Denique hoc modo magis ostenditur in illis verbis diuina Christi sapientia, & potentia virtutis eius, magnumque mysterium gratiæ, & prædestinationis eius. Non est ergo in hoc testimonio à verborum proprietate, & communi Patrum auctoritate recedendum, vt etiam moderni interpretes grauiores communiter senserunt, Caicatanus, Maldonat. Toletus, & alij.

Neque aliud sensu Hilarius, sed particulam forte, vnde credendum posuit, quia Matthæus illam posuerat, vnde credendum.

Trallianus
fuit ita ex
probratio.

illud
dicitur
fuit
propheta
non præf
propheta
in certa
sententia.

Augustinus
metaphorice
propheta.

6.
Ezechiel. 6.
Regula
Augusti. de
Scriptura
recte inter
pretanda.
probatur a
opinio.

7.
Hilarius, &
particula
forte se un
dum Augu
stinum intelli
genda.

dum est in eodem sensu illam posuisse, Matthæus autem non posuit illam propter dubitationem, aut incertitudinem cognitionis. Primum quidem quia probabile est, particulam græcam illi correspondentem *αὐτῷ*, magis esse expletivam, & confirmativam sermonis, quam dubitationis, ut latè cōprobat ex Scriptura Salmeron in Proleg. 16. Et quamvis possit etiam esse potentialis, & idè ab interprete vulgato in illo loco per particulam, *forte* translata fuerit, nihilominus servanda est regula Augustini tract. 37. in Ioann. Forſitan, dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine ideo dubitante, quia nesciente, cum vero dicitur à Deo verbum dubitationis cum Deum nihil vtiq̃ lateat, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur divinitas. Et idem notat idem Augustin. in Plal. 2. circa fin. & Chrysost. hom. 78. in Matth. & Hieronymus, & Theodoretus in dictum locum Ezechiel. 3. & Ierem. 26. & Gregor. hom. 9. in Ezechiel. vbi ait vocem illam dubitationis vsurpatam in eloquio diuino aliquod aliud mysterium significare, scilicet, vel libertatem arbitrij, vel quòd præſcientia Dei non imponat humanæ voluntati necessitatem, vel quod in paucis contingere debeat id, quod prædicitur, vel quia non vult Deus homines in desperationem, vel nimiam securitatem inducere, quæ omnia in præſenti optimè possunt accommodari. Quomodo cūque ergo illa particula ab Evangelista posita sit, nullo modo significat dubitationem, aut coniecturalem sermonem. Neque etiam existimandum est, eo quod Dominus simpliciter de Tyro, & Sidone loquutus sit, non designando certas personas, eas non cognouisse, sed in confusa tantum cognitione perſtitisse: talis enim cognitio non caret imperfectione propter confusionem, nec potest esse omnino certa, cum in morali tantum coniectura fundetur: aut non tam erit cognitio effectus, quam dispositionis causæ. Quæ omnia repugnant vel perfectioni Christi, vel proprietati verborum eius, nam de ipso effectu, & satis in particulari loquitur, cum & modum, & tempus, seu accelerationem poenitentiae indicet, dicens. *Olim in calice, & cinere poenitentiam egissent.* Non potest ergo de certitudine illius prophetiæ dubitari, nec quod fuerit à propria, & prophetica scientia profecta. De modo autem, quod pertinet ad aliam illorum verborum interpretationem, postea dicemus.

Aliud principale testimonium.

8.
7 Reg. 23.
ſcientiā conditionata
allocutus
D. minus
Dauid.

Secundum, & potissimum fundamentum huius veritatis sumitur ex responsione Dei. 1. Regum 23. Cum enim Dauid fugiens Saulem, se in Ceilam recepisset, & Saul obsidere urbem, & illum comprehendere deliberaret, consuluit Dauid Dominum dicens. *Si tradent me viri Ceila in manus eius? Et si descendet Saul, sicut audiuit seruis tuis, Domine Deus Israel indica seruo tuo.* Et ait Dominus. *Descendet: Dixitque Dauid. Si tradent me viri Ceila, & viros, qui sunt mecum, in manu Saul? Et dixit Dominus. Tradent.* Postea vero fugiente Dauid, nec Saul obsedit ciuitatem, nec Ceilæ tradiderunt Dauid. Fuit ergo illa reuelatio purè conditionalis, quæ contingentes propositiones conditionales continuit: Vna fuit. *Si Dauid perseuerauerit intra Ceilam, Saul descendet ad obsidendam ciuitatem.* Altera est. *Si Saul descenderit, & obsiderit ciuitatem, viri Ceila tradent Dauid.* Optime ergo sciebat Deus veritatem illarum propositionum, alias non fuisset infallibile ipsius responsum.

9.
Primaria
ſponſio.

Hunc locum, quamvis expressus satis videatur, duobus modis effugiunt auctores contrariæ sententiæ. Prior est, ut illis verbis nihil de futuro euentu reuelatur, sed tantum de præſenti voluntate Saulis, & Ceilitarum. Supponit enim hæc expositio, Dauid non interrogasse Deum de futuro euentu, sed de voluntate, & deliberatione, quam iam tunc habebant, Saul, & viri Ceilæ. Nam, ut ille fugeret, satis illi erat,

certo scire, quid machinabatur Saul, & quid cogitabant, & secum iam statuebant ciues circa traditionem eius, quia vero neutrum sciebat, sed de aduentu Saulis solum per famam audierat infidias eius, ut ipse dixit, consulendo Deum, & de consilijs secretis Principum Ceilæ nihil nosse poterat, voluit de his per diuinam reuelationem certior reddi. Vnde cum Dominus respondit, *Descendet, tradent.* Sensus est, hoc molitur Saul, & hoc cogitant viri Ceilæ. Nec expositio caret auctore, nam paraphrasis Chaldaica ita exponit interrogationes Dauid, *Num cogitans descendere? num cogitantes tradere?* Et in responsione Dei addit, *cogitatus descendere, cogitatus tradere.* Et Glossa Interlineal. ad verbum, *tradent*, hanc habet Glossam, *In voluntate habent, ut tradant*, & Matthias Thoringis replicator Lyra ibi annotat. 1. etiam dicit Deum solum reuelasse, quæ Saul, & Ceilæ habebant in corde, quia putat illam conditionalem non esse veram.

Nihilominus censeo hanc expositionem probandam non esse, multam enim vim infert Scripturæ ^{10.} *Responsio* verbis. Si autem licet verba Scripturæ propter priuatas opiniones additionibus, & impropriatibus verborum corrumpere, nihil certum erit in eius reuelationibus, & assertionibus: cum enim Scriptura expresse dicat, interrogasse Dauid, *Si descendet? Si tradent?* Et Deum simpliciter, & pleno ore respondisse, *Descendet tradent*, quæ omnia sunt verba futuri euentus, quis audeat dicere Deum nihil de futuro euentu, sed solum de præſenti cogitatione, aut deliberatione certiorum fecisse Dauid. Vnde contra verba tam expressa nullius pòderis sunt Paraphrasis Chaldaica, vel Glossa interlin. Quod si addendo, & impropriando aliquid interpretandum est, exponantur potius hoc modo illi auctores, quam Scriptura. ^{11.} *Autiores impropriam, de non Scriptura.* Cum enim significet reuelasse Deum præſentem cogitationem, & voluntatem, piè exponi debent, quod & voluntas præſens, & perseuerantia in illa vsque ad effectum, si Dauid non fugeret, fuerit reuelata. Alioquin eorum expositio admittenda non est, quia multum repugnat veritati, & proprio sermoni Scripturæ: quod generaliter reprehensibile est, quoties sine causa, vel vigente auctoritate fit, ut sæpe diximus. Maxime verò in historica narratione, quæ solet esse simplex, & omnino propria.

Accedit, quod ita intellexit verba illa Hieronymus ^{11.} *Lib. Quæſtion. in 1. Reg. Vbi verbum Dei Descendet exponit, Ac si diceret, Si hic steteris, descendet. Et in verbo, Tradent, ait, Iste est sensus, Si descenderit Saul, & hic te inueniet, tradent.* Ex quibus Hieronymi verbis sumitur optimum argumentum, nam interrogationem Dauid non solum de præſenti tempore, sed maxime de futuro, & addita, vel subintellecta cōditione, vel vna, ut in prima interrogatione, scilicet, si hic permanfero, veniet Saul? vel duplici in altera interrogatione, videlicet, si hic perseuerauero, & Saul venerit, tradent me? at vero interrogatio de sola præſenti cogitatione, aut voluntate non recipit conditionem, ut per se constat: ergo non fuit illa interrogatio Dauid, & consequenter neque Deus in illo sensu respondit. Eiusdem sententiæ fuit Theodoret. lib. Quæſtion. in 1. Reg. n. 54. Vbi de Dauid ait, *Diuina Scriptura ostendit eius pietatem, semper enim Deum sciscitans, & aciem instruebat, & quiescebat.* Et addit. *Cum itaque rescivisset Saulem accedere, &c. sciscitatus est, num eum essent tradituri, & cum ex eo didicisset eos esse deducendos, migravit in alium locum.* Expressius Lyra Dei verbum, *Descendet*, ita exponit. *Si manseris in ciuitate, descendet, & verbum, Tradent, ita. Si manseris in ciuitate & Saul illuc venerit, tradent.* Itaque conditionalis est vera, quamvis neutrum euenierit. Quam sententiam defendit ibi Burgenſis, quia illa conditionalis vera est, & necessaria, ut subest scientiæ Dei, esto secundum se ex vi solius illationis non fit necessaria. ^{12.} *Secunda responsio Scrip- turae.* Et idem tanquam certum supponit ibi Abulenſ. q. 13. *Dauid prius interrogasse de futuris euentibus, & Deum* ^{14.} *de eisdem*

de eisdem respondisse, non tamen ex certa scientia, sed ex coniectura, non quod vel scientia Dei in se formaliter spectata sit tantum probabilis, nec dictum eius in eo sensu accipiendum sit, in quo fit fallibile, sed quod Deus evidenter et cognoscatur præsentem dispositionem talium voluntatum, ratione cuius sunt magis propense in hunc effectum, & quantum est ex vi illarum, verisimiliter est illum effecturas, quam alium, ita ut illud, *verisimiliter*, ex parte obiecti accipiat, non ex parte scientis. Et in simili sensu verba reuelationis accipiantur, scilicet, *tradent*, subintelligendo, quantum ex proposito, & dispositione talium voluntatum coniectari potest. Et suadet hanc expositionem alijs Scripturæ exemplis, in quibus Deus absolute loquitur, & tamen reuelatio non est absoluta, sed sub intellecta conditione, ut in Niniuitis Io. 2. & in Ezechia, cum illi Iſaias cap. 38. dixit, *Morie- ris*. Et idem in comminatorijs prophetijs inuenitur, ut obseruat D. Thomas. 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. & 1. part. quæst. 19.

13. *In qua con- ueniat sci- dere responso cum i. diffi- cultatem à nobis.*
Hæc vero expositio partim conuenit cum præcedenti, partim addit aliquid minus probabile. Conuenit enim quatenus ait, Deum certo non reuelasse David, nisi præsentem actum, vel dispositionem personarum; addit a. etiam reuelasse, tales homines in ea voluntate permanſuros fuisse vsq. ad effectum, hoc tamen non absoluta asserctione, sed subintellecta limitatione, quantum ex dispositione causarum iudicari poterat. Nos autem in primis dicimus Deum nihil de præsentis dispositione illorum hominum habitatorum Ceilæ reuelasse, præcisè enim dixit, *tradent*, & fieri poterat, ut tunc non haberent tale propositum, nec aliam affectionem ad illum effectum vehementer inclinantem, & nihilominus postea ex sua libertate id facerent. Ergo sine fundamento in reuelatione, vel in verbis Scripturæ cogitur, quicquid de illo affectu dicitur. Deinde dicimus alienum valde esse à diuina perfectione coniectura uti, & ex illa sola absolutum proferre sermonem, Non enim opinatur diuinitas, ut Augustinus dixit. Nec refert dicere, illud non esse iudicium opinatum, sed certum de probabilitate effectus euenturi ex talibus causis, nam quod attinet ad imperfectionem cognitionis de tali effectu futuro, in idem redit, vel recurrendum est ad aliam responsionem, quod alia non est cognitio effectus ut futuri, sed tantum ut possibilis ex tali causa cum maiori propensione, quod iam reiectum est, quia est contra veritatem verborum, nisi illis magna vis fiat, & ad figuratos sensus transferantur. Limitare autem diuinam scientiam, ut non possit de tali effectu, ut futuro, nisi coniecturalem cognitionem assequi, multum certe derogat diuinæ perfectioni, & ideo hanc etiam limitationem voluit excludere Augustinus, cum dixit, *Non opinatur diuinitas*.

14. *Coniectura- lia interpretatio contra veritatem & præ- iudicium.*
Et præterea hoc etiam est aut contra perfectam veritatem Dei in loquendo, aut contra vim verborum dictæ reuelationis: nā dubia pro certis affirmare contra veritatem est, ibi a. Deus simpliciter affirmauit, *Tradent*, & eo ipso, q. ipse dixit, certum esse voluit: ergo proprie accipiendo illa verba, contra veritatem erant, si illa reuelatio ex sola coniecturali cognitione oriebatur. Si autem ad saluandam verborum veritatem, subintelligenda dicatur limitatio, quantum est ex parte causarum, hoc ipsum est miserum refugium contra verborum vim, & simplicem intellectum. Unde non saluat simplicem veritatem. Quia absoluta locutio, quæ simpliciter sumpta est falsa, & solum per subintellectam additionem est vera, nō est vsurpanda à viro prudente, ne dum ab ipso Deo, nisi vel consuetudo loquendi id habeat, vel aliqua specialis causa, & necessitas id possit; neutrum autem in præsentis inuenitur.

15. *Confirmatio- nis.*
Et confirmatur, quia alias potuisset David dubitare, non obstante tali reuelatione diuina, an esset tradendus à Ceilitis, etiam veniente Saule, nec tenere-

tur maiorem fidem adhibere illi responso Dei, quam si à dæmone datum esset, quantum est ex parte cognitionis: utrumque autem videtur absurdum. Item fingamus in eo calu Ceilitas habuisse animum, & dispositionem magis propensam ad nō tradendum David, eumque postea expectasse, & non fugisse, tunc, si vera est illa interpretatio, potuisset cōcingere, ut expectante Dauide, & veniente Saule, viri Ceilæ pro suo arbitrio mutarent propositum, vel affectionem, & traderent David, quia hoc non esset contra reuelationem Dei in illo sensu factam. At profecto non immerito conqueri posset David, quod esset à Deo deceptus, talisque euentus multum derogaret auctoritati Dei loquentis. Ergo non est verisimile, aut Deum consilium esse illo modo, si non speraret certam cognitionem de futuro, vel non futuro euentu sub tali, vel tali conditione recipere: aut Deum fuisse responsum, si de re non sibi cognita loqueretur. Et simpliciter mihi videtur incredibile, & Deo indignum sentire, non posse illum absolutum, ac certum responsum dare de tali euentu, si de illo interrogaretur. Est ergo illa expositio contra factum ipsum, prout à Scriptura refertur, & contra summam Dei perfectionem, considerando ipsam ut possibilem, quicquid fuerit de facto.

Neque sunt similia exempla de alijs reuelationibus comminatorijs, vel tacitam conditionem includentibus, tum quia in comminationibus est ille valde vitatus modus loquendi, quasi per se, & ex vi materiæ includens talem conditionem, tum etiam quia conditio subintellecta in alijs locutionibus non potuit ex impotentia (ut sic dicam) Dei ad certo cognoscendum id, quod affirmat, sed ex ipsamet voluntate Dei ab ipsamet in alijs locis reuelata. Ut in comminatione includitur conditio, nisi poenitentiam egeris, quam reuelauit Deus alijs locis promittendo poenitentibus remissionem, & dicens per Ieremiam cap. 18. *Reprete loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, ut eradicem, & destruiam; & disperdam illud, si poenitentiam egerit gens illa à malo se, agam & ego poenitentiam super malo suo, quod cogitaueram, ut facerem ei*. Et similiter in prædictione mortis Ezechie, fuit conditio inclusa, nisi aliud à Deo impetraueris, q. conditio cōtinetur in pmissione Dei, quod exaudiet orantes ad se, quando, & quomodo fuerit conueniens. Et ideo in illis, & similibus reuelationibus nec periclitatur veritas, vel auctoritas Dei, nec vis infertur verbis secundum communem loquendi modum: Cuius signum est, quia non obstante tali comminatione, vel prædictione, potest qui audit, licet dubitare de euentu, iuxta illud Niniuitarum apud Ioannem, *Quis scit, si conuertatur, & ignoscat Deus*. Et ideo Ezechias statim, ac audiuit verbum Prophetæ, orauit ad Dominum, nō credens prædictionem ut absolutam, & immutabilem, nam iuxta alias promissiones eiusdem Dei credidit esse possibilem mutationem in effectu, seu in causis. At verò hæc non habent locum, ubi reuelatio est absoluta, & non includit tacitam conditionem pendente ex alia promissione, & voluntate Dei, sed solum ex illa conditione, quæ in ea exprimitur; tunc enim non licet de tali reuelatione dubitare, nec aliquid addere solum eo prætextu, quod Deus non potuerit certius illa cognoscere, hoc enim contra vim verborum est, & contra usum Scripturarum, ac proinde contra verborum vim, & proprietatem.

17. *Egregius lo- cutor. 380. str. probans.*
Tertio expendi potest locus Ierem. 38. ubi variæ sunt prophetice prædictiones conditionales Ieremie ad Regem Sedeciam: Vna est, *Si dixerit ad Principes Regis Babylonis, vine anima tua & ciuitas hac non succederunt igni, & saluus eris tu, & domus tua*. Cumque Rex respondisset, *Sollicitus sum propter Iudeos, qui transferunt ad Chaldaos, ne forte tradant in manus eorum, & illudant me*. Adiecit Ieremias similem prophetiam. *Non te tradet, vtiq. Si exieris, &c.* In hoc ergo loco prædicuntur multi effectus contingentes, & pendentes ex libertate Chaldaeorum,

daorum, & futuri sub conditione, quæ impleta non est, & ideo nunquam fuerunt. Profecta ergo est illa prophetia ex infallibili scientia Dei, & ad hoc significandum præmittit Ieremias. *Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Et inferius postquam dixit, Non te tradent, subiungit. Audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te. Vnde in tali peripetico sermone non habet locum aliquis tropus; nec interpretatio de prædictione coniecturali in dispositione humanæ voluntatis: tum quia voluntates Chaldaeorum potius erant auersæ, & dispositæ ad occidendum Iudæos; tum etiam quia alias non peccasset. Sedecias non credendo, ac dubitando, & ob timorem ambiguum non ex eundo. Atque ita hic locus videtur mihi convincere id, quod nunc agimus, quod dari possit hæc scientia. Nam re vera non potest ille locus non intelligi de vera, propria, & absoluta prophetia, quantum ad veritatem rei reuelatæ, & ita planè exponunt Theodoret. D. Thomas, & Glossæ. Fortasse tamen quoad modum illius præscientiæ non conuincit contra primam sententiam primo modo explicatam, de quo postea dicam.*

18. Quarto videtur satis efficax locus Actor. 22. Vbi Paulus narrat vidisse se Dominum dicentem sibi. *Festina, & exi velociter de Ierusalem, quoniam non recipies testimonium tuum de me. Quæ verba euidenter includunt conditionalem propositionem, Si Hierosolymus prædicaueris, non recipies testimonium, cum enim Paulus inde exierit, & non prædicauerit, ille effectus nunquam fuit absolute futurus: ergo fuit reuelatus sub conditione. Quis autem audeat dicere illam non fuisse veram, & absolutam reuelationem de tali effectu sub conditione futuro, aut Christum fuisse ex coniectura, aut non ex certa scientia loquutum? Quinto facit illud Exod. 3. Ego scio, quod non dimittet vos Rex Aegypti, nisi per manum validam. Nam illa scientia de conditionali euentu erat, & ipsum verbum scio, satis indicat cognitionem certam, & euidentem, maxime coniunctum cum pronomine Ego, quod denotat, illam scientiam esse diuinam, ac proinde omnino infallibilem. Et ita exponit tibi Theodoretus quæst. 8. Sexto addi potest illud tertij Regum 11. Vbi refertur Salomonem adamasse mulieres alienigenas de gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel, Non ingrediemini ad eas, neque de illis egredientur ad vestras, certissime enim auerterent corda vestra, ut sequamini Deos earum. In loco autem Exod. 34. solum dictum fuerat. Nec uxorem de filiabus earum accipies filijs tuis, ne postquam ipse fuerint fornicatæ, fornicari faciant filios tuos in Deos suos. In quibus verbis per se spectatis, ut indicauit D. Thomas prima secundæ, q. 105. art. 6. solum significari videtur periculum, & occasio moralis, tamen per hoc non excluditur, quin fuerit tale illud periculum, ut in re ipsa ex illo esset futurus effectus, & ita in alio explicatur Deum certissima scientia nouisse in pluribus, & in quibus ille effectus posita conditione implendus esset. Fateor tamen posse illam certitudinem referri ad effectus, & lapsus, quos Deus absoluta scientia futuros esse ob similem occasionem præcognouit. Denique induci potest illud Matth. 24. Nisi breuiati fuissent dies illi, non fuisset salua omnis caro. Cui consonat illud Isai. 1. Nisi Dominus reliquisset nobis semen, sicut Sodoma & Gomorra fuissimus. Et similes sunt aliæ locutiones in Scriptura: sed non omnes æquè vrgentes.*

19. Et ideo illis non obstantibus, aliqui dicunt non probari hanc scientiam efficaciter ex Scriptura. Qui si per efficaciter intelligant, id est, non conuinci rem esse de fide certam, rectè dicunt, quia Scriptura non tam euidenter loquitur, quin aliquam euasione patiatur. Et cum Ecclesia nihil in hoc definierit, nec proprium sensum illorum testimoniorum declarauerit, per se non sufficiunt ad certam, & infallibilem fidem faciendam. Si autem negare velint, illa testimonia esse efficacia ad faciendam magnam fidem humanam, & intra latitudinem opinionis longe

probabiliorem: immeritò id dicunt: non video enim quæ maiora testimonia, vel in numero, vel in verborum proprietate, & energia ad veritatem aliquam nondum de fide certam persuadendam desiderari possint. Maxime cum ille sensus talium testimoniorum sit consentaneus expositionibus Patrum, qui illa exponendo attigerunt. Cumque opposita sententia nullum in Scriptura habeat fundamentum, ut etiam defensores eius fatentur, negari non potest, quin hæc sententia, quam defendimus, valde probabiliter ex Scriptura colligatur. Accedit tandem, quod contraria sententia nihil ex Scriptura, nisi quædam generalia principia, non ad suam opinionem suadendam, sed ad nostra fundamenta enervanda potest inducere. Qualia sunt, quod Deus interdum, ac sæpe loquitur de futuris effectibus iuxta dispositiones causarum secundarum, etiam si aperte id non explicet, ut notat D. Thomas 1. p. q. 19. art. 6. ad 2. ex Isai. 38. & 2. 2. q. 171. art. 6. ad 2. ex Ionæ 3. & Ierem. 18. Et idem sumitur ex Ierem. 23. Ezechiele 2. & tertio. Genes. 3. Exod. 23. Deuteronom. 4. & septimo. Vnde suadere volunt omnia allegata testimonia posse hoc modo exponi. Præsertim cum addatur particula, *Fortè*, quæ licet in aliquibus locis non sumatur in significatione propria, nihil verat in alijs propriè sumi, & consequenter ita posse in prædictis locis exponi.

Sed hæc, quæ (ut dixi) generalia sunt, non rectè applicantur. Vt enim verum sit, Deum interdum loqui de futuris iuxta dispositionem causarum secundarum, non est id prohibito applicandum ad quamcunq; prædictionem futurorum, alias destruitur certitudo prophetica iuxta doctrinam Augustini libr. de Vnit. Eccles. capite 9. & libr. 3. de Doctrina Christiana cap. 10. Oportet ergo & locorum circumstantias, & doctrinas, ac expositiones Patrum obseruare. Illum ergo modum loquendi obseruat Deus, vel in prophetijs comminatorijs, vel in effectibus, qui à sua voluntate, & ex alijs promissionibus ab ipso factis pendunt, ut supra declarauimus. Sæpè item inuenitur ille modus loquendi, in verbis Dei, quæ non continent reuelationem, sed admonitionem, consilium, aut reprehensionem, ut in multis ex locis allegatis videre licet. Et in eis sæpè additur particula *fortè*, in omni proprietate intellecta. Hæc autem non possunt accommodari ad testimonia à nobis adducta, tum quia in illis continentur reuelationes diuinæ cum absoluta asseueratione, & sine circumstantijs, quæ subintellectam conditionem, vel impropietatem indicent. Nec particula *fortè*, semper addita est, & non est dubium, quin sæpe adiungatur vbi de rebus certissimis, & indubitatis sermo est, ut Psal. 80. *Sic populus meus audisset me, forsitan inimicos illorum humiliassetem.* Et Ierem. 6. *Erudite Ierusalem, ne forte recedat anima mea ad te.* Et docent Patres suprâ citati, ex quorum doctrina hæc proprietates melius seruatur in locis allegatis, ut ostensum est.

CAPVT III.

Plures ex sanctis, & antiquis Patribus scientiam conditionatam in Deo cognouisse, præsertim Augustinum, & nullum eorum illam Deo negasse.

Primum omnium tribus sententiam hanc Augustino in lib. de Corrept. & grat. ca. 8. vbi probans perseverantiam esse ex gratuito Dei dono, illos adducit in exemplum, qui cum essent iusti, donum perseverantiae non habent, sed ex bono in malum, deficiente bona voluntate mutantur, & addit. Respondent si possunt, cur illos Deus, cum fideliter, & pie vixerent, non tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne fictio deciperet animas eorum. Vtrum hoc in potestate non habuit, an eorum mala futura nesciuit? Nempe nihil horum, nisi per

19. Iudicium istius opinionis.

D. August. verbis probatur.